

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת בהעלתך

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 290

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות (פרק ח' פסוק ב')

לכאורה היה צריך לכתוב "ואירו ששת הנרות" שהרי מול פני המנורה הוא האמצע וכל הששה היו פונים כנגדו?

וביאר רבינו בחיי על דרך הפשט ועל דרך הקבלה הכתוב נכון וברור כפשטו והוא מדבר במנורה של מעלה ופירוש "אל מול" הכוונה כנגד המנורה של מעלה שהן שבע ספירות בחכמה "ואירו שבעת הנרות" של מטה. וזהו לפי דעתי סוד הלשון שהוציא ההדלקה בלשון עליה "בהעלותך את הנרות" ואמר העלה נרותיה ואמר בהעלות אהרן את הנרות ויעל הנרות לפני ה'.

וזהו שתמצא במנורת זכריה ושבעת נרותיה עליה שבעה פירושו על דרך הזה ושבעה נרותיה עליה כנגד שבעה של מעלה ואחר כך "ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה".

שם:

כתוב במדרש הדא הוא דכתיב פתח דבריך יאיר (תהלים קיט קל) ואתיא כמאן דאמר י"ז טפחים היו מנורה.

מה ענין הפסוק שמביא המדרש ומה עניינה של המחלוקת לגבי גובה המנורה לכאן?

וביאר רבי יעקב שמשון משפטייווקא שהפסוקים הפותחים שבכל ספר מחמישה חומשי התורה מרמזים למעשה המנורה, הפסוק הראשון שבבראשית יש בו שבע תיבות רמז לשבעת קני המנורה, בפסוק הראשון שפותח את ספר שמות יש י"א תיבות כנגד י"א כפתורים שבמנורה, בפסוק הפותח את ויקרא יש ט' תיבות כנגד ט' פרחים שבמנורה, בפסוק הראשון שבדברים יש כ"ב תיבות רמז לכ"ב הגביעים שבמנורה, ולגבי גובה המנורה מצינו שתי דעות, יש מאן דאמר הסובר שגובהה היה י"ז טפחים, ויש הסובר י"ח טפחים, והנה בפסוק הפותח את ספר במדבר יש י"ז תיבות ואם כן רמז יש כאן לי"ז טפחים שבגובה המנורה.

וזהו שמוסיף המדרש ואומר ואתיא למאן דאמר י"ז היו מנורה פתח דבריך יאיר, הפתיחה לתורה מבארת ומאירה רמז למנורה המאירה את דיניו ופרטיו של מעשה המנורה.

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה (פרק ח' פסוק ג')

מפני מה נדרשה התורה לייחד פסוק שלם כדי לומר כי אהרן נהג כפי שנצטווה, האם אפשר להעלות על הדעת שהיה נוהג אחרת מכפי שנצטווה?

וביאר הגרש"ז מקעלם שהטבת הנרות במנורה היתה פעולה קלה וביצועה לא היה כרוך בקושי כלשהו, והדבר נעשה על ידי הטיית הפתילה לפנים ובזה הושלם המעשה. אהרן הכהן שנפלה בחלקו הזכות לעבודה הגדולה של הכניסה לפני ולפנים והקטרת הקטורת היתה יכולה הטבת הנרות להחשב אצלו כמעשה של מה בכך, לעומת העבודות הגדולות והחשובות האחרות שזכה לעשותן על כן באה התורה וייחדה פסוק שלם לענין זה להשמיענו שגם מעשה קל כמו הטיית הפתילה לפני נחשבה אצל אהרן לעסק גדול כמו העבודה הגדולה של הכניסה לפני ולפנים, ולשם כך הכין את לבבו בהכנה הדרושה ובכוונה הראויה כדי לעשות כאשר צוה ה' את משה, צא ולמד מעשה הנראה כלפי חוץ כקטן ופשוט יכול להיות לאמיתו של דבר גדול ורב חשיבות וכל זאת משום האור הגדול הגנוז בו, וזהו שדיברה תורה בשבחיו של אהרן ויעש כן אהרן, אהרן אכן זכה לראות את האור הגדול הגנוז באותו מעשה קטן ופשוט כביכול של הטבת הנרות דבר שלא כל אדם זוכה לו.

וביאר התורה תמימה על פי המבואר במדרש תנחומא שהתרועה בחצוצרות היא דרכם של מלכים, ולמשה רבינו היתה מעלת מלך (זבחים קב.). והנה מצינו שאין להשתמש בכלי תשמישם של מלכים לאחר מותם משום כבוד המלכות, "שורפין על המלכים מיטתן וכלי תשמישן כדי שלא ישתמש אחר בהן" (עבודה זרה יא.) על כן כיון שכל עיקר תכונתם של החצוצרות היתה מעין כלי תשמיש של מלכים לכן נאסרו לשימוש לדורות משום כבודו של משה רבינו.

עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות, ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד (פרק י' פסוקים ב'-ג')

כתוב בספרי כל הכלים שעשה משה רבינו כשרים לדורות לבד מן החצוצרות.

לכאורה במה שונים ונבדלים הארון והלוחות השולחן והמנורה שיכלו לעבור ממשה לדורות, מן החצוצרות אשר לא עברו לדורות?

וביאר אדמו"ר מסטמאר שכל כלי המשכן מלבד החצוצרות לא היה שום דבר שימנע את האפשרות וההיתר להעבירם מדור לדור, לא כן החצוצרות אשר על ידן היה משה מקהיל את כל קהל ישראל אל פתח אהל מועד היה זה כח מיוחד במינו להקהיל את כל ישראל בפעם אחת על ידי דיבור אחד, ומכח הדיבור הזה ישמעו ישראל ויקבלו, וכך פירש רש"י על הפסוק ויקהל משה (שמות לה א) ולשון הפעיל שאינו אוסף אנשים בידים אלא הן נאספים על פי דיבור הכח המיוחד הלזה להקהיל ולעורר ולהשפיע על כל העולם בבת אחת, ואינו מונחל בירושה ואינו עובר מדור לדור, וזהו כח אשר בא מן השמים ומדי דור ניתן בו רק מי שזוכה לכך דור דור ודורשיו, החצוצרות אשר סימלו את הכח לויקהל משה אינן כשרות לדורות, ואינן עוברות מדור לדור, וזהו שמוסיף ומפרש רש"י עשה לך אתה עושה ומשתמש בהם ולא אחר.

ויהי העם כמתאננים רע באזני ה' וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה (פרק י"א פסוק א')

כתוב ברש"י ד"ה "רע באזני ה'" אמרו אוי לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך. הרי לעיל י' ל"ג עה"פ ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים כתב רש"י מהלך שלשה ימים הלכו ביום אחד שהיה הקב"ה חפץ להכניסם לארץ מיד, ולפ"ז אם כן מהו זה שאמרו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים?

וביאר בספר טעמא דקרא על פי מה שכתב רש"י בר"פ דברים א' ב' שמחורב עד קדש ברנע שהוא מהלך י"א יום הלכו בשלשה ימים עיי"ש החשבון, דהרי בסוף שלשה ימים כבר היו בקדש ברנע כמבואר שם ואילו כאן במתאוננים וקברות התאוה עדיין לא באו אפילו לחצרות כדכתיב לקמן בפסוק ל"ה מקברות התאוה נסעו העם חצרות. ולכא' צ"ל דהכונה שאמרו שהלכנו במהירות ביום א' דרך של שלוש ימים ולבטנו בדרך הזה שלא נחנו מעינוי הדרך.

עלון נתרם	
להצלחת התורם ובני ביתו בכל מעשה ידיהם	
ולע"נ ר' מרדכי ב"ר בנימין גוטרמן צוק"ל נלב"ע ט"ז אייר תשפ"ג	
ולרפ"ש הרב אליעזר בן מרים בתושח"י	והרב יצחק בן צביה בתושח"י
ולזרע של קיימא לאברהם בן מיכל ונעמי בת אסתר יהודית בקרוב ובנקל	
לע"נ מרן ראש הישיבה הרה"ג ר' ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אידלשטיין	
צוק"ל נלב"ע י' סיון תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.	
ולע"נ סבתי מרת מלכה בת ר' צבי יצחק קריזר ע"ה נלב"ע י"ב תשרי תשפ"ג	

ניתן לקבל את העלון במיל: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון אבל רק בין הסדרים 0534157546

ניתן להוריד את העלון באתר דרוש, ביום חמישי. הדרכה: נכנסים לדרשו ובחרים הורדת עלונים, לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה – פנינים נפלאים).

וְהִנִּיף אֶהָרָן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לְעֶבֶד אֶת עֲבַדְתְּ ה', וְכו' וְהַעֲמַדְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהָרָן וּלְפָנַי בְּנֵיו וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לֵה', וְכו' וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֶבֶד אֶת אֶהָל מוֹעֵד וְטִהַרְתָּ אֹתָם וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה (פרק ח' פסוקים י"א-ט"ו)
למה כתוב ג' פעמים תנופה בפרק אחד?

וביאר רבינו בח"י שזה כנגד בני קהת ובני גרשון ובני מררי ותנופה ראשונה כנגד בני קהת ולכן נאמר בו והיו לעבוד את עבודת ה' שהרי בני קהת נושאי המקדש הדברים המקודשים הארון והשולחן וכו', והשני בני גרשון ולכן נאמר תנופה לה' שאף הן היו נושאי יריעות הקרשים הנראים בבית קודש הקודשים ועבודת הקודש עליהם גם כן, והשלישית בני מררי שהיו נושאי קרשי המשכן בריחיו ועמודיו שהם כלי הנחשת והעצים ואמר בהן תנופה סתם ולא הזכיר לפני ה' ולא לה' שהרי מעלותיהם חלוקים זמ"ז ומצינו בסוף הפרשה שהזכיר על כלל הלוים וינף אהרן אותם תנופה לפני ה' כדי ללמדך שכולן זכאין וחביבים לפניו.

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לְמָה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקְּרִיב אֶת קֶרְבֵּן ה' בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (פרק ט' פסוק ז')

כתוב ברש"י ד"ה "למה נגרע" אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה, אמרו לו יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים, אמר להם עמדו ואשמעה, כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו.

כיצד זה עלה בדעתם לבקש דבר שכזה והלא ידעו הם כי נמנע מהם לעשות הפסח בשל היותם טמאים, ולא עוד אלא שכבר עבר זמנו וכיצד לא אמרו נואש?

וביאר המשגיח דפוניבז שגם כאשר נוכח האדם כי על פי כל הנסיבות ועל פי דרכי הטבע אין לו יכולת ואפשרות להשיג דבר מסויים אף על פי כן אל יפול ברוחו ואל ימנע עצמו מן הרחמים, אלא יעשה הכל כדי להשיג את מבוקשו, וסוף הכבוד לבוא, והנה כי כן אף על פי שהיו אותם אנשים טמאים לנפש אדם מכל מקום כיון שחשה נפשם לזכות במצות קרבן פסח לא אמרו נואש ולא נסוגו אחור אלא עשו את השתדלותם כדי להשיג את מבוקשם ואכן בסופו של דבר עלה הדבר בידם להקריב את הקרבן בפסח שני כל תקנתו ויסודו של פסח שני הוא אות ועדות לכך שבזכות כח הרצון והשאיפה האיתנה זוכים לסייעתא דשמיא למעלה מן הטבע.

שם:

כתוב בספורנו מאחר שהיתה טומאתנו לדבר מצוה למה תהיה גוררת עבירה.

לכאורה כל קבורת מת היא מצוה ומדוע גוררת היא אחריה עבירה ואסור לטמא מת לאכול בקדשים?

ובי' האדמו"ר רבי שמואל מסוכוצוב שאותם טמאים נטמאו בארונו של יוסף שהשיע את בני ישראל להעלות את עצמותיו ממצרים נמצא שהם נשאו אותו עבור כל ישראל וטענתם היתה שצריך להיות להם דין של כלל ישראל שטומאה נדחית בציבור.

ולפי זה מובן כי הטעם שלא נתקבלה טענתם כיון שיש להם תקנה בפסח שני כמו חגיגה שאינה דוחה את השבת, אבל הדין שטומאה הותרה בציבור הוא בגלל שאין להם תקנה בשני שהרי אם אין הציבור עושה בפסח ראשון שוב אין עושים בשני.

בזה מבוארים דברי המדרש (שמות רבה כ') באומר שבזכות יוסף עושים פסח שני, זאת כיון שבני ישראל היו משועבדים להעלות עצמות יוסף שבזכותו נגאלו שהרי על הפסוק ראה הים וינוס אמרו חז"ל ראה ארונו של יוסף, אם כן היה הדין נותן שתדחה הטומאה ויעשו בראשון אלא שנעשתה להם תקנה שיעשו בשני.

אבל בשאר טמאים לולי שהיתה מתחדשת הלכה זו לעשות בפסח שני בזכות נושאי ארונו של יוסף לא היתה להם תקנה, ככל הקרבנות נמצא שכל הטמאים עושים פסח שני בזכות נושאי ארונו של יוסף, הרי שכל ענין פסח שני הוא כדברי המדרש בזכות יוסף.

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טְמֵא לְנֶפֶשׁ אוּ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוּ לְדֵרֵתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לֵה' (פרק ט' פסוק י')

האם מי שבדרך רחוקה פטור מפסח שני כמו שפטור מפסח ראשון (עי פסחים צ"ג.) דשמא דוקא מפסח ראשון פטור שיש לו תקנה?

וביאר בספר טעמא דקרא שראיה משהש"ר (פ"ה סי' ה') למה לא עלה עזרא עם זרובבל עד ו' שנים אחר שנבנה הבית כמו שכתוב בערכין (י"ג.) שהיה צריך לחזור תלמודו לפני ברוך בן נריה וברוך בן נריה היה זקן גדול שלא היה יכול לעלות אפילו בגלוקטיא וכהאי גוונא כתוב בתוס' בפסחים (ג:) גבי ר"י בן בתירא שלא עלה משום שהיה בחו"ל, וקשה בשלמא לענין עליה לרגל פטורין בני חו"ל כמו שכתוב בירושלמי פסחים (פ"ז ה"ו) אבל למה פטורין מפסח, ועל כרחך משום שהיו בדרך רחוקה, וקשה מכל מקום חייבין בפסח שני, ועל כרחך דפטורין גם מפסח שני.

וְכִי יִגְוֹר אֶתְכֶם גַּר וְעָשָׂה פֶסַח לֵה' כְּחֻקֵּי הַפֶּסַח וְכַמְשַׁפְּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלִגְר וְלֵאזְרַח הָאָרֶץ (פרק ט' פסוק י"ד)

מדוע נקטה כאן התורה בלשון "ולאזרח הארץ" ולא כתבה "אזרח" לבד כבשאר מקומות?

וביאר המשך חכמה שהגמרא במסכת פסחים (ג:) מספרת על גוי שביקש לעלות לירושלים ולאכול קרבן פסח כאשר נודע הדבר לרבי יהודה בן בתירא הוא עשה כחכמתו כדי שהחכמים בירושלים יבינו שמדובר בנכרי, ואכן כאשר נתגלתה התרמית שלחו להודיע לרבי יהודה בן בתירא דאת בניצבין ומצודתך פרוסה בירושלים, שאלו שם התוספות מדוע לא עלה רבי יהודה בן בתירא עצמו לירושלים להקריב שם קרבן פסח, ותירצו שלא היתה לו קרקע ומי שאין לו קרקע פטור מהקרבן קרבן פסח, כתב על כך המשנה למלך (הלכות קרבן פסח פ"א) לא ידעתי היכן נרמז בתורה דין זה הפוטר מקרבן פסח מי שאין לו קרקע, ונראה לומר שהתורה רמזה לנו הלכה זו בכותבה "אזרח הארץ" ללמדנו שרק מי שיש לו חלק בארץ, בקרקע, חייב בקרבן פסח.

וַיֵּשׁ אִשְׂרָיִם יִהְיֶה הָעֵנָן יָמִים מִסְפָּר עַל פִּי ה' יִחַנוּ וְעַל פִּי ה' יִסְעוּ (פרק ט' פסוק כ')
כתוב בגמרא שבת (לא) מכדי כל מלאכות ילפינן להו ממשכן, והתם סותר על מנת לבנות שלא במקומו הוה, אמר ליה שאני התם כיון דכתיב על פי ה' יחנו כסותר על מנת לבנות במקומו דמי. כיצד דרשו מהפסוק על פי ה' יחנו שנחשב הדבר כסותר על מנת לבנות במקומו הרי סוף סוף סתרו אותו והעמידו אותו במקום אחר?

וביאר אב"ד קארטשין ששלמה המלך אמר (מלכים א ח כז) השמים ושמי השמים לא יכלולך ועם כל זה השכין הקב"ה שכינתו בתחתונים למען אהבת ישראל במקום המקודש בו איווה השי"ת למושב לו, והוא המקום המוכן להשראת השכינה בו משרה ה' את שכינתו שם גם העמידו כלל ישראל את המשכן, וסימן היה להם על ידי הענן במקום אשר עמד הענן ידעו ששם הוא המקום הראוי להקמת המשכן, כאשר נסע הענן ונח במקום אחר ידעו שהשראת השכינה תהיה באותו מקום ושם הקימו את המשכן, נמצא שמקום החנייה ובנין המשכן היה באותו מקום בו שרתה השכינה ולא היתה שום חשיבות עצמית לאותו מקום שבו היה עומד המשכן כל חשיבותו היתה משום שכאן שורה השכינה, כשעלה עמוד הענן התברר שהשכינה שורה כעת במקום אחר, הרי שם הוא מקומו כי מקומו של המשכן הוא במקום השכינה, על כן נחשב הדבר כסותר על מנת לבנות במקומו שהקדושה שורה שם.

עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֻצּוֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הַעֲדָה וְלִמְסַע אֶת הַמַּחֲנֵה (פרק י' פסוק ב')

כתוב במנחות (כח) כל הכלים שעשה משה כשרים לו וכשרים לדורות, חצוצרות כשרות לו ופסולות לדורות, מאי טעמא, דאמר קרא עשה לך שתי חצוצרות כסף לך ולא לדורות.

מה טעם הדבר שאינו מבואר מה נשתנו החצוצרות משאר הכלים שעשה משה שהן היו ראויות לשימוש רק לשעתן ונפסלו לדורות?